

IBDDIC | We know books
Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GLORIE ȘI TRAGEDII/ Cristian Troncotă – București:
Paul Editions, 2022

ISBN: 978-606-9703-57-1

Redactare: *Mihaela Enache*
Nicoleta Petcu

Tehnoredactare: *Paul Editions*
Coperta: *Lucian Enache*

Paul Editions

Șos. Ștefan cel Mare nr. 15, Sector 2, București
www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,
vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,
mihaela.enache@pauleditions.ro
tel: 0730.660.427; 0731.884.583

CRISTIAN TRONCOTĂ

GLORIE ȘI TRAGEDII

Momente din istoria Serviciilor de informații
și contrainformații române pe Frontul de Est
(1941-1944)

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Paul Editions

Cuprins

Introducere	7
Lista abrevierilor	12

Partea I Studii

Informații și contrainformații pe Frontul de Est (1941 – 1944)	13
1. Momente din viața și cariera unui ofițer de elită: Ion Lissievici	13
2. Evoluția relațiilor germano-sovietice până la criza din aprilie 1941	30
3. Concentrări de trupe sovietice la granița cu România	46
4. Informații despre doctrina militară sovietică	56
5. Iminența declanșării războiului dintre Germania și URSS ...	66
6. Abuzuri și crime ale evreilor împotriva românilor. Un docu- mental SSI ignorat	76
7. Contribuția informativă a Eșalonului mobil	110
8. Odessa între glorie și tragedii – octombrie 1941	128
9. Informații în sprijinul operațiilor militare din 1942	152
10. De la marea cotitură a fontului de est la reorientarea politi- co-strategică a României	168

11. Deportarea țiganilor: „un fiasco total”	180
12. Documente SSI despre crimele comise de NKVD asupra populației românești din Basarabia și Bucovina	194
13. Atentatori legionari dirijați de NKVD	201

Partea a II-a Memorii Ion Lissievici

Amintirile unui fost lucrător în serviciul de informații al statului	211
--	-----

[1949 iunie, 1] Declarația lui Ion Lissievici despre misiunea informativă a Eșalonului Opreativ pe Frontul de Est	293
---	-----

1949 iunie, 5. Declarațiile lui Ion Lissievici despre sistemul de pregătire al agenților SSI care au activat pe Frontul de Est	298
--	-----

1949 iunie, 16. Fragment din declarația lui Ion Lissievici despre modul de lucru la Eșalonul Operativ și agenții SSI pe Frontul de Est	299
--	-----

Despre modul de lucru la Eșalon	299
Despre sursele (informatorii) Frontului de Est	300

1949 iunie, 27. Fragment din declarația lui Ion Lissievici despre felul în care se făceau cercetările informative pe Frontul de Est	302
---	-----

Partea a III-a Documente

Instrucțiuni și metodologii despre organizarea, structura, mijloacele, metodele și tehnicile folosite în activitatea de informații și contrainformații	305
--	-----

1940 decembrie, 15. Raportul nr. 21 972 întocmit de generalul Constantin Pantazi, secretarul de stat al Armatei de uscat și Generalul Alexandru Ioanițiu, șeful Marelui Stat-Major, prin care se argumentează necesitatea înlocuirii „Instrucțiunilor provizorii asupra informațiilor” din 1929, printr-un nou „Regulament de informații și contrainformații”	305
---	-----

1940 decembrie, 23. Decretul nr. 4 208 al Conducătorului Statului român, generalul Ion Antonescu, privind intrarea în vigoare a „Regulamentului de informații și contrainformații (A5)”	307
---	-----

1940 decembrie, 23. „Regulamentul de informații și contrainformații (A5)”	307
---	-----

[Februarie, 1941] Noțiuni generale asupra activității informative și subversive: spioni, propagandiști (iredetiști, politico-sociali și religioși), teroriști, agenți de sabotaj	335
--	-----

1941 mai, 14. Adresă semnată de Alexandru Cretzianu, secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe, prin care se fac cunoscute instrucțiunile generalului Ion Antonescu în legătură cu misiunile informative ale atașajilor militari	358
--	-----

[1941] Instrucțiuni privind clasificarea, recrutarea și instruirea agenților din Serviciul Secret	360
---	-----

[1941] Metodologie pentru agenții supravegherii exterioare	363
--	-----

[1941 aprilie-mai] Recomandări pentru agenții de filaj făcute în cadrul cursurilor de inițiere de la Școala de agenți a SSI	368
---	-----

[1941 august-decembrie] Instrucțiuni pentru activitatea agenturii secrete de propagandă și contrapropagandă, întocmită de M.St.M., Biroul 4	377
---	-----

[1941] Instrucțiuni privind măsurile de contracarare a acțiunilor inițiate de agenți de spionaj străini	382
[1941] Metodologie privind activitatea contrainformativă	384
[1941] Metodologie privind măsurile contrainformative într-un corp de trupă	385
[1941] Metodologie referitoare la acțiunea contrainformativă pe teritoriul țării și în armată	388
[1941] Instrucțiuni cu privire la obligațiile românilor care merg în străinătate, întocmite de Marele Stat-Major al Armatei, Secția a II-a, Biroul de Legături Externe	390
[1942] aprilie, 25. Adresă semnată de secretarul general al Ministerului Regal al Afacerilor Străine, Gheorghe Davidescu, prin care se înștiințează Marele Stat-Major despre unele modificări cu privire la atribuțiile atașajilor militari	396
1942 iulie, 26. Adresă a Secției a 2-a Informații din M.St.M către Armata a III-a, prin care se precizează sarcinile informative și contrainformative ale Eșalonului mobil al SSI, pe raza de competență a comandamentelor Marilor Unități din subordine	397
[1942] Instrucțiuni asupra organizării și activității „Serviciului de Curieri Diplomatici”	399
[1942] Atribuțiile atașajilor militari elaborate de Secția a 2-a – M.St.M., Biroul Legături Externe	412
1943 august, 7. Regulamentul de funcționare al Serviciului Special de informații	414
1943 noiembrie, 23. Instrucțiuni elaborate de Agentura	

Frontului de Est - centrala Mobilă - a SSI, privind necesitatea formării unei agenturi (Echipa Specială) numită codificat „C”, care trebuia să acționeze în Transnistria, Basarabia și Bucovina în eventualitatea evacuării acestor teritorii de către autoritățile militare române	435
---	-----

Concluzii privind rolul armei Informațiilor în campania pe Frontul de Est	250
---	-----

Arh. MAE - Arhiva Ministerului Afacerilor Externe
Arh. MR - Arhivele Militare Române
Arh. NIC - Arhiva Națională Istorică Centrală
Bir. - Birou
BND - Blocul Național-Democratic
C 4 A - Corpul 4 Armată
CFR - Căile Ferate Române
C.I. - Centrul Informativ (Odessa, Chișinău ș.a.)
G. Publici - Gardieni Publici
GKPDU - Glavnoe Komandavornie Partizanskaya Dvijenio
Ucraina (Comandamentul General al Mișcării Partizanilor din
Ucraina)
MCG - Marele Cartier General
MONT - Secție a Marelui Stat-Major care se ocupa de mo-
bilizarea și organizarea națională a teritoriului
MStM - Marele Stat-Major
M.S. Regele - Majestatea Sa Regele
MU - Mari Unități
NKVD - Narodnii Komisariat Vnutrenih Del (Comisariatul
Poporului pentru Afaceri Interne)
OKW - Ober Kommander der Wehrmacht (Înaltul Coman-
dament al Wehrmachtului)
O.O. - Osobii Otdelî (Organe de supraveghere și contraspi-
onaj ale statului sovietic)
PCM - Președinția Consiliului de Miniștri
PNL - Partidul Național Liberal
PNT - Partidul Național Țărănesc
PSD - Partidul Social-Democrat
PTT - Poșta, Telefon, Telegraf
R. 4 art. grea - Regimentul 4 artilerie grea
SIA - Serviciul de Informații al Artileriei
SSI - Serviciul Special de Informații
SSI Aero - Serviciul Special de Informații al Aeronauticii
t.f.f. - Telegrafie fără fir

PARTEA I
STUDII
INFORMAȚII ȘI CONTRAINFORMAȚII PE
FRONTUL DE EST
(1941-1944)

1. MOMENTE DIN VIAȚA ȘI CARIERA UNUI
OFIȚER DE ELITĂ: ION LISSIEVICI

Cel care avea să urmeze o carieră cu totul deosebită în princi-
palele Servicii de informații românești (Secția a 2-a din MStM
și Serviciul Special de Informații) și care tocmai din acest motiv
a făcut ani grei de temniță în pușcăriile regimului comunist din
România, Ion Lissievici, s-a născut la 29 ianuarie 1896 (stil nou)
în Iași. Provenea dintr-o familie de români ortodocși. Tatăl său,
Ioan, fusese și el ofițer (căpitan de administrație), iar după pen-
sionare a îndeplinit funcția de ajutor de primar în orașul Focșani,
acolo unde își cumpăraseră o casă modestă, formată din patru ca-
mere, și se mutase cu întreaga familie. Mama sa, Amelia, casnică,
s-a ocupat cu treburile gospodărești și educarea celor cinci copii.
Fratele cel mare, Mihai, urmase cariera armelor, fiind pensionat
în 1938, cu gradul de locotenent-colonel, iar mezinul, Emilian,
fusese consilier la Curtea Administrativă din București, apoi la
Secția Administrativă din Ministerul Afacerilor Interne. A avut
și două surori: Cornelia Elena – căsătorită cu farmacistul Petre

Mihăiescu din Constanța – și Adela, de profesie farmacistă, care a fost căsătorită cu doctorul State Drăgănescu, medic primar de boli nervoase la Spitalul Colentina. Iată deci o modestă, dar ambițioasă, familie de români de pe plaiurile moldovene, cu copii care și-au dorit și au reușit să se realizeze prin propriilor forțe și atât cât le-a permis contextul, uneori dramatic, al timpului.

Cel de-al doilea dintre copiii familiei Lissievici, Ion, și-a făcut studiile primare în orașul natal, optând apoi pentru o carieră militară. A urmat Gimnaziul Militar din Craiova și Liceul Militar din Iași. Cu 45 de zile înainte de intrarea României în Primul Război Mondial a absolvit Școala Militară de Artilerie, Geniu și Marină, fiind înaintat la gradul de sublocotenent și repartizat la Regimentul 11 artilerie. Cu această unitate a participat la campaniile militare din toamna anului 1916, în primăvara și vara anului 1917, deținând, succesiv, funcțiile de comandant de secție și de baterie. A făcut parte din unitățile operative care urmau să execute manevra de la Flămânda, apoi s-a remarcat în luptele de la Bran, Dragoslavele și Câmpulung (1916), Mărăști și Oituz (1917), fiind decorat cu ordinele „Coroana României” și „Steaua României clasa a IV-a”¹.

În calitate de adjutant al Regimentului și de agent de legătură cu Brigada 11 infanterie, a participat la campania din 1919 pentru apărarea granițelor României Mari. A fost prezent la fortăreața Tisei și în luptele de la Tisa-Bo, Szolnok, Rekas și Aboni, pe teritoriul Ungariei. Pentru curajul, dăruirea și profesionalismul în meseria armelor a primit ordinul „Steaua României” cu spade și panglica de virtute militară, precum și medaliile „Crucea comemorativă”, „Victoria”, „Bărbăție și credință”. Ulterior, în 1924, a primit „Coroana României de pace” în grad de ofițer.

În perioada martie-octombrie 1925 a îndeplinit funcția de comandant de companie la Regimentul 10 infanterie, iar până la 30 aprilie 1926 a urmat cursurile de ofițeri stagiați de stat-major, când a fost numit în statul-major al Diviziei 6 infanterie ca ofițer stagiar. Începând cu noiembrie 1926 și până la 31 octombrie 1930 a făcut parte din statul-major al Diviziei 6 infanterie, îndeplinind funcțiile de ajutor-șef de birou – la Biroul 1 – și șef al

birourilor 2, 3 și 4. Între timp, la 1 octombrie 1929, a fost avansat la gradul de maior pentru „excelente calități intelectuale, morale și profesionale”. Calitatea de șef al Biroului 2 din statul-major al Diviziei 6 infanterie l-a pus în contact direct cu activitatea de informații, pentru care avea să facă, începând cu anii următori și până la sfârșitul carierei, o pasiune remarcabilă.

Într-una dintre numeroasele declarații pe care le-a adresat în scris, după 1949, în fața și la cererea temușilor anchetatori ai Securității regimului comunist din România, Ion Lissievici a oferit date interesante despre misiunile informative ale statului-major al Diviziei 6 infanterie, pe care l-a condus: „Biroul 1 se ocupa cu recrutarea, organizarea și mobilizarea; Biroul 2 informații și contrainformații, în timp de pace, nu avea o acțiune informativă propriu-zisă, decât în ce privește instrucția ofițerilor și a trupei cu privire la modul de acțiune în caz de război sau pe timpul războiului pentru a procura, studia, intercepta, interpreta și transmite informațiile despre trupele inamice. Din punct de vedere contrainformativ, în timp de pace, acest birou urmărea să cunoască starea de spirit a ofițerilor și trupei din subordinea diviziei. În timp de război Biroul 2 conducea întreaga acțiune informativă a trupelor din subordinea diviziei pentru procurarea informațiilor despre inamic; prezenta situația inamicului, comandantului diviziei; redacta și difuza ordinele cu privire la procurarea informațiilor; întocmea și difuza buletinele și rapoartele informative cu privire la inamic. În timp de război, Biroul 2 se ocupa cu măsurile de siguranță și pază a Comandamentului și trupelor diviziei în zona de acțiune a acestora, redactând ordinele și buletinele contrainformative. Biroul 3 se ocupa cu conducerea operațiilor în timp de război. În acest scop ținea la curent harta cu situația trupelor proprii, redacta și transmitea ordinele pe baza hotărârii comandamentului diviziei. Biroul 4 se ocupa cu situația materială, în timp de război, a comandamentului și trupelor diviziei, astfel încât să se asigure la timp cu organizările și evacuările, cu subzistențele, armamentul, agentul sanitar etc.”²

Dacă e să comparăm aceste date cu prevederile *Instrucțiunilor privind activitatea de informații și contrainformații*, intrate în vigoare în 1927 și modificate în 1929, constatăm cu ușurință că ele

¹ Arhiva Serviciului Român de Informații (în continuare se va cita sigla Arh. SRI), fond „y”, dosar nr. 25 374, vol. 4, f. 14 verso.

² Ibidem, f. 20.

corespund în esență, ceea ce ne demonstrează că Ion Lissievici a fost un ofițer foarte conștiincios, care își cunoștea și își execută întocmai îndatoririle. Acest aspect a fost sesizat în epocă de generalul Nicolae Pestrițiu, comandantul Diviziei 6 infanterie, care, în foaia calificativă pe anul 1930, îl aprecia pe Ion Lissievici ca pe un „ofițer de elită”, și despre care era convins că „va cuceri cele mai înalte trepte ale ierarhiei militare”³. A fost imediat promovată, astfel că, în următorii doi ani (1 noiembrie 1930–31 octombrie 1932) Ion Lissievici a îndeplinit funcția de șef al Centrului Informativ Cernăuți, o structură informativă cu sarcini în exteriorul țării condusă direct de MStM - Secția a 2-a informații. Principala misiune a C.I. Cernăuți era „să obțină informații pe teritoriul URSS, într-o zonă limitată la nord, aproximativ de linia Hotin-Kameneț-Podolsc, iar la sud de linia Nord Râmbnița, prelungită înainte spre Est, într-o zonă adâncă de 200 km Est de Nistru”. Culegerea de informații viza armata sovietică: organizarea, încadrarea, dotarea, pregătirile de mobilizare, starea de spirit a militarilor, dar și a populației civile. Periodic, fluxul informațional era dirijat sub formă de note, rapoarte și sinteze spre MStM, Secția a 2-a informații. Pentru procurarea informațiilor, C.I. Cernăuți și subcentrele din subordine, recrutau agenți pe care îi instruiu și apoi îi infiltrau pe teritoriul sovietic cu misiuni informative.

În plan contrainformativ, C.I. Cernăuți îi revenea misiunea de a descoperi eventualele acțiuni de spionaj din zona sa de responsabilitate, pe care le semnala autorităților de resort, pentru a lua măsurile necesare. De asemenea, prin activitatea de colaborare cu Poliția, Jandarmeria și Siguranța din zona centrului, acesta mai semnala periodic starea de spirit a populației⁴.

Ion Lissievici s-a implicat efectiv în reorganizarea și extinderea în zonă a întregului sistem informativ și contrainformativ. Așa de pildă, dacă înainte de numirea lui Lissievici ca șef al Centrului Informativ Cernăuți, acesta avea în componență doar un ofițer și un funcționar civil, la numai un an după venirea sa, se ajunsese deja la trei subcentre informative (Hotin, Atachi și Soroca) coordonate de ofițeri acoperiți ca delegați în comisia mixtă

româno-sovietică, cu responsabilitate în zona de frontieră⁵. Prin aceste structuri organizate și conduse de Ion Lissievici s-a reușit neutralizarea unei periculoase acțiuni de spionaj sovietic îndreptate contra intereselor României, misiune care s-a realizat prin colaborarea cu serviciile similare poloneze din Lwow (Lemberg). Ofițerul român a fost decorat în 1932 de către autoritățile militare poloneze cu medalia „Polonia Restituta”, clasa a V-a⁶.

După plecarea de la Centrul Informativ Cernăuți, Ion Lissievici a îndeplinit, între anii 1932 și 1935, stagiul de comandă la diferite unități de artilerie și infanterie. La 1 aprilie 1935 a revenit în cadrul Secției a 2-a din MStM, ca șef al Biroului 2 (informații și contrainformații), până în noiembrie 1937, când a fost trecut la conducerea Biroului 1 (recrutare, organizare, mobilizare). Lissievici a făcut câteva destăinuiri interesante despre organizarea și principalele atribuții ale Secției a 2-a informații, din acel timp. „Procura, studia, interpreta și difuza în măsura în care aprecia necesar, la comandamentele din subordine, informațiile cu privire la: potențialul de război al eventualilor inamici cu care țara s-ar putea găsi în război”. În terminologia specifică activității de informații și contrainformații militare, potențialul de război cuprindea „forțele armate, gradul lor de instrucție, dotarea cu armament de orice fel, precum și posibilitățile de ordin economic și situația politică a statelor în cauză”⁷. Informațiile erau obținute prin mijloacele oficiale: presă, colaborarea cu alte instituții ale statului (în special cu Ministerul Afacerilor Externe) sau prin schimbul de date și cooperarea cu serviciile similare ale statelor prietene. La rândul lor, mijloacele speciale – agentura secretă, interceptarea comunicațiilor și supravegherea externă (filajul) – își aduceau un aport substanțial atât la îmbogățirea fluxului informațiilor de interes, cât și la verificarea unor date și informații obținute din surse deschise sau oficiale. Pe baza acestor informații, Secția a 2-a din MStM întocmea ipotezele de mobilizare, de concentrare și primele operații probabile ale armatelor cu care țara se putea găsi într-un conflict. În funcție de aceste ipoteze, Secția a 3-a din MStM întocmea planurile de campanie pentru primele operații ale armatei proprii⁸.

⁵ Ibidem, f. 24-25.

⁶ Ibidem, f.14 verso.

⁷ Ibidem, f. 21.

⁸ Ibidem.

³ Ibidem, f. 128.

⁴ Ibidem, f. 20.

Despre atribuțiile contrainformative ale Secției a 2-a, Ion Lissievici afirmă că, în principal, „urmărea să cunoască starea de spirit și moralul în cadrul armatei, să dirijeze instituția informativă și contrainformativă la comandamentele și unitățile din subordine, să concure pe cât posibil la descoperirea acțiunilor de spionaj și sabotaj, să țină la curent și să cunoască situația morală și starea de spirit a populației țării”⁹. Pentru îndeplinirea acestor misiuni, Secția a 2-a avea în structură șase birouri: 1 – căutarea informațiilor; 2 – contrainformații; 3 – studii; 4 – atașați militari; 5 – cifru; 6 – radio-ascultare.

În octombrie 1937, Ion Lissievici a fost avansat la gradul de locotenent-colonel, iar doi ani mai târziu a preluat comanda statului-major al Diviziei 35 infanterie, funcție pe care a îndeplinit-o până la 30 noiembrie 1940, când s-a transferat la MStM, Secția MONT (Mobilizare și Organizare Națională a Teritoriului).

Pierderile teritoriale din vara anului 1940 (Basarabia, Bucovina și Ținutul Herța – în urma ultimatumului sovietic din 26-27 iunie –, nord-estul Transilvaniei, prin arbitrajul de la Viena, din 30 august, și Cadrilaterul – județele Durostar și Caliacra din sudul Dobrogei –, în urma tratativelor de la Craiova) au zdruncinat puternic moralul organismului militar românesc.

Tinerii ofițeri din generația lui Lissievici, aflați în eșaloanele doi și trei ale organelor militare de comandă nu se simțeau cu nimic vinovați sau răspunzători de decizia regimului carlist de a ceda teritorii fără luptă. A fost și motivul pentru care au considerat ca o datorie de credință, profund patriotică, să participe cu îndrăzneală la eforturile generalului Ion Antonescu – care a preluat funcția de conducător al statului român, la 6 septembrie 1940 – de a salva țara, aflată „pe marginea prăpastiei” și de a reface moralul armatei atât de grav afectat.

Ca unul care cunoștea bine rolul informațiilor în fundamentarea deciziilor politico-militare, generalul Ion Antonescu a acordat o atenție deosebită reorganizării structurilor specializate în acest domeniu. Așa se explică emiterea Decretelor-lege nr. 3 083, din 8 septembrie, și nr. 3 813, din 12 noiembrie 1940, pentru înființarea și organizarea Serviciului Special de Informații (SSI)⁹, urmate de

elaborarea *Regulamentului de informații și contrainformații (A 5)* intrat în vigoare la 23 decembrie 1940, la care se adaugă o serie de instrucțiuni și metodologii cum ar fi: instrucțiuni asupra organizării, funcționării și atribuțiilor curierilor diplomatici; atribuțiile atașatilor militari; instrucțiuni cu privire la obligațiile românilor care pleacă în străinătate, Serviciul Secret; instrucțiuni pentru activitatea agenturii secrete de propagandă și contrapropagandă; măsuri de împiedicare a acțiunii informative a inamicului duse prin agenții de spionaj; mijloacele prin care se execută acțiunea contrainformativă propriu-zisă; organizarea supravegherii exterioare; măsuri contrainformative într-un corp de trupă; acțiunea contrainformativă etc. (documente inserate în partea a doua a acestei lucrări).

Conform noului cadru legislativ elaborat în toamna anului 1940, se organiza Serviciul Special de Informații, subordonat direct conducerii statului român, respectiv Președinției Consiliului de Miniștri, iar ca prevederi bugetare și administrative se subordona Secretariatului General din Ministerul Apărării Naționale. Pentru a-și realiza sarcinile, SSI urma să-și elaboreze un regulament propriu și să conlucreze cu celelalte ministere și cu Marele Stat-Major al Armatei.

Prin *Regulamentul „A 5”* au fost reorganizate și structurile informative ale Armatei. Noua organigramă prevedea patru eșaloane (structuri) informative: serviciul de informații regimentar, Secția (biroul) a 2-a aparținând diferitelor Mari Unități, Serviciul Special al aeronauticii și Serviciul Special al artileriei. Ca mijloace de căutare a informațiilor erau prevăzute: aeronautica și marina, trupele în contact, serviciile de observare terestră, serviciile speciale de ascultare, serviciile de decriptare și Serviciul Secret (agentura de informații). Extrem de interesant, *Regulamentul „A 5”* dezvăluie modernismul concepției despre activitatea de informații și contrainformații a celor care au contribuit la elaborarea acestui act normativ. Întreaga activitate informativă se desfășoară în baza planului de informații (generale și speciale), punându-se accent pe studiul, analiza, interpretarea și sinteza informațiilor. De asemenea, la baza activității contrainformative stătea principiul prevenirii, în sensul de „a preîntâmpina și împiedica manifestările de orice fel ale acțiunii subversive”.

Asul serviciilor secrete românești, Paul Editions 2021.

⁹ Cele două decrete au fost publicate de Cristian Troncotă, în lucrarea *Eugen Cristescu* —

Acesta era cadrul legislativ și tehnico-metodologic al activității de informații și contrainformații la 1 mai 1941, când Ion Lissievici a fost numit în funcția de șef al Secției I informații din SSI. A început o perioadă extrem de importantă în cariera sa profesională, căreia Ion Lissievici, în partea a doua a acestei lucrări, îi rezervă, aproape în exclusivitate, consemnările sale memorialistice, care văd acum pentru prima dată în întregime lumina tiparului¹⁰, și de aceea nu mai stăruim asupra lor.

Să mai consemnăm că din studiul documentelor de arhivă la care am avut acces, rezultă că ofițerului Ion Lissievici i-a plăcut să călătorească, nu neapărat în interes de serviciu, ci mai ales „pentru recreere și îmbogățirea cunoștințelor generale”.

Așa de exemplu, în 1929, cu ocazia concediului de vară, a făcut o excursie particulară de 35 de zile, când a vizitat Praga, Kortzborg, Myhen, Innsbruck, Salzburg, Viena, Bratislava și Pisteoni. O altă călătorie pe cont propriu a efectuat-o în 1936, cu ocazia Olimpiadei de la Berlin. Alte 30 de zile și le-a petrecut în „Orașul luminilor”, unde a vizitat muzeele și expoziția internațională găzduită de capitala Franței în 1937, pentru ca, un an mai târziu, să viziteze Londra și alte câteva orașe din nordul Italiei.

După începerea campaniei Armatei române pe Frontul de Est, în calitate de șef al Secției I informații din SSI, a vizitat aproape toate orașele sovietice din zona de responsabilitate a „Eșalonului Operativ”, iar în 1943 s-a aflat în Elveția, Ungaria și Slovacia, pentru a intra în contact direct cu rezidenții SSI din Berna, Budapesta și Bratislava¹¹.

La numai 10 zile după intrarea în cadrele SSI, Ion Lissievici a fost avansat la gradul de colonel. Datorită calităților sale și a contribuției informative pe care a adus-o Secției I informații, cu ocazia reorganizării SSI din 1942, Eugen Cristescu l-a propus pe Lissievici în funcția de subdirector. Așa se face că, în perioada în

¹⁰ Fragmente din lucrarea memorialistică a lui Ion Lissievici, *Amintirile unui fost lucrător în Serviciul de informații al statului* (manuscris olograf), au mai fost publicate de Șerban Pavelescu și Cătălin Strat în *Arhiva – supliment de istorie al ziarului Cotidianul*, an VI, nr. 5(65), vineri 30 mai 1997 –, precum și de Cristian Troncotă, în *Magazin istoric*, serie nouă, octombrie 1997, pp. 36-41. De asemenea, tânărul istoric Ștefan Marițiu a susținut o interesantă comunicare cu titlul *Colonelul Ion Lissievici, drama unei cariere exemplare*, vezi „A VI-a sesiune de comunicări științifice: România – instituții și valori pentru mileniul trei”, 24 martie 2000, Editura INI, București, 2000, pp. 128-139.

¹¹ Arh. SRI, fond „x”, dosar nr. 85 278, f. 36.

care Eugen Cristescu se afla într-un concediu medical, conducea SSI i-a fost încredințată lui Lissievici¹².

În foaia calificativă pentru activitatea pe anul 1943, Secretariatul General al Ministerului de Război, sub semnătura generalului V. Davidescu, consemna despre colonelul Ion Lissievici: „Foarte muncitor și conștiincios, cu un deosebit tact și spirit de discernământ.

Datorită prevederii și tenacității cu care a urmărit realizările în dezvoltarea SSI, a reușit să extindă într-o largă măsură rețeaua de rezidenți externi și să creeze noi rețele de rezidenți pe teritoriul de operațiuni al Frontului de Est, la a căror recrutare, instruire și dotare cu mijloace tehnice necesare a contribuit într-o largă măsură.

Este un foarte bun cunoscător al acțiunilor de căutare, studiu și interpretare a informațiilor, dând dovadă de o solidă cultură generală și profesională, unite cu înalte calități morale”¹³.

Un moment mai delicat s-a ivit la sfârșitul lunii decembrie 1943, când, din ordinul ministrului Apărării Naționale, Ion Lissievici, a fost numit comandantul Regimentului 4 artilerie grea. Directorul general al SSI, Eugen Cristescu, nu a fost de acord cu această mutare. Considera că Ion Lissievici este greu de înlocuit, și de aceea a întocmit un raport către Ministerul de Război cu propunerea de a se reveni asupra ordinului de mutare. Iată și motivele invocate de Eugen Cristescu:

„Colonelul Ion Lissievici îndeplinește funcțiile de subșef al SSI și șef al Secției Informațiilor, funcțiuni de care se achită cu o desăvârșită competență și în condițiuni de toată lauda (reușind să creeze, să organizeze și să conducă o întinsă rețea informativă, atât pe Frontul de Est, cât și în majoritatea statelor din Europa și din Orientul Apropiat”¹⁴.

Până la urmă, ministrul de Război nu a renunțat la ordin, iar Lissievici a fost mutat. Așa se explică faptul că în lucrarea sa memorialistică – elaborată în timpul detenției – despre organizarea și activitatea SSI, Eugen Cristescu, deși are cuvinte laudative la adresa lui Lissievici, îi impută, totuși, „lipsa de loialitate”, cu referire, mai mult ca sigur, la plecarea acestuia din SSI. În realitate însă, Lissievici nu a făcut altceva decât să execute un ordin al

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem, f. 35.

ministrului de Război, pentru că în situația în care ar fi fost pus să aleagă, e greu de crezut că ar fi preferat comanda unei noi unități operative pe Frontul de Est, acolo unde, la data respectivă mai toți ofițerii români, și nu numai, erau convinși că situația era deja pierdută.

Prin urmare, începând de la 1 ianuarie și până la 10 septembrie 1944, Ion Lissievici a fost comandantul Regimentului 4 artilerie grea. În lucrarea sa memorialistică, Ion Lissievici nu oferă amănunte despre activitatea prestată de el în această perioadă. În schimb, generalul Ceaușu, comandantul Corpului 4 Armată, menționa în foaia calificativă pentru perioada 1 februarie-15 aprilie 1944:

„Ofițer serios, disciplinat, cu educație aleasă, s-a impus de la început ofițerilor și trupei de sub comanda sa. Cu o pregătire profesională solidă, cu muncă și multă pasiune a reușit să organizeze și să pregătească de război regimentul în cele mai bune condiții.

La inspecțiile ce i-am făcut, am constatat că instrucția ofițerilor și unităților este foarte bună.

La aplicațiile în teren cu unități organizate – cu efective de război – a dovedit un simț desăvârșit al realității câmpului de luptă.

A rezolvat bine momentele tactice ce i-am dat, iar unitățile au executat la timp și oportun comenzile primite.

La inspecțiile făcute de Domnul General Comandant al C 4 A, R 4 Art. Grea a fost dat ca exemplu de organizare și conducere – pentru care i s-a adus mulțumiri”¹⁵.

La rândul său, generalul Anton Dumitrescu, comandantul Comandamentului Artileriei din Corpul 1 Armată, nota, în carnetul de aprecieri pentru perioada 15 aprilie-23 august 1944, despre colonelul Ion Lissievici:

„A primit și condus cu foarte multă pricepere intrarea în poziție a unităților, întocmind un judicios plan de foc în cadrul planului întocmit de Comandamentul Art. 1 C 1 A.

Acțiunea dusă de Gruparea Centru merită numai laudă. Focul său, condus cu multă competență de colonelul Lissievici Ion a împiedicat atacurile inamice.

Pentru faptele de arme ce a săvârșit pe câmpul de luptă, Regimentului 4 Art. Grea i s-au adus mulțumiri scrise.

¹⁵ Ibidem, f.33.

La 23 mai și 18 iulie, Gruparea colonelului Lissievici a respins, sub comanda sa, toate încercările de atac inamice.

Prin focul bine țintit, colonelul Lissievici a obținut lovituri în plin asupra numeroaselor obiective din zona sa de acțiune și îndeosebi în târgul și gara Pașcani.

Numeroase incendii la inamic au fost rezultatul tragerilor pe care colonelul Lissievici Ion le executa cu precizie, eficacitate și aproape instantaneu la cerere.

Dotat cu un deosebit spirit de sacrificiu, inițiativă, energie și destoinicie, colonelul Lissievici și-a îndeplinit cu prisosință datoria de ostaș pe câmpul de luptă în fața inamicului”¹⁶.

După evenimentele de la 23 august 1944, care au avut drept consecință ieșirea României din Axă și alăturarea la Coaliția Națiunilor Unite, colonelul Ion Lissievici a fost chemat de ministrul de Război, generalul Mihai Racoviță, și „însărcinat cu studiul organizării, încadrării și stabilirii misiunilor Serviciului de Informații (noua denumire a SSI, după ce a trecut din subordinea Președinției Consiliului de Miniștri în subordinea directă a ministrului de Război), în raport cu noua situație”.

În urma studiului întocmit și a proiectului de reorganizare propus, Ion Lissievici a fost numit, începând din 17 septembrie 1944, în funcția de șef al Serviciului de Informații al Ministerului de Război. Din foaia calificativă pentru intervalul 11 septembrie – 31 octombrie 1944, despre Ion Lissievici se consemnează:

„Dat fiind priceperea, experiența, tactul și tenacitatea sa în acțiune, colonelul Ion Lissievici a reușit până la 31 octombrie a.c. să realizeze: noua organizare a Serviciului; trierea întregului personal și reducerea acestuia la efectivul hotărât, operațiune în urma căreia a fost dat disponibil sau deconcentrat circa 2/3 din efectivul ofițerilor și subofițerilor civili; să elaboreze Decizia Ministerială relativă la organizarea, încadrarea, funcționarea și atribuțiile Serviciului de Informații; să orienteze și să impulsioneze activitatea Serviciului conform actualelor cerințe rezultate din noua situație politică a țării; să stabilească și să mențină în foarte bune condiții legătura de colaborare cu organele informative de resort ale armatelor aliate și să ia măsuri pentru crearea noilor organe informative și contrainformative exterioare ale Serviciului, care

¹⁶ Ibidem, ff.39-40.